



ПОДОРОЖ ОДНОГО ДНЯ. МУЗЕЙ-САДИБА МИКОЛИ ВАСИЛЬОВИЧА ГОГОЛЯ

Полтавщина, її історія, пам'ятки і культура нерозривно пов'язані з творчістю великого українського письменника Миколи Васильовича Гоголя. На його честь в рідному селі Гоголево (це теперішню назву, раніше - Василівка) Шишацького району Полтавської області відкрито музей-заповідник. Про нього далі і піде мова!

Музей-садиба Миколи Васильовича Гоголя - це один із самих цікавих музеїв Полтавщини, садиба, в якій пройшли дитинство і юність письменника, і куди він завжди любив повертатися, щоб навідати сестер і маму. Безумовно, що всі віяння ХХІ століття не пройшли повз селища Гоголеве, і тепер це вже не те селище, яке було за життя Гоголя. Але є в Гоголево одна садиба, яка яскраво відображає український народний побут часів Миколи Гоголя.

У своїй роботі «Нариси і картини Малоросії» відомий російський географ А.Н. Овсянников дав дуже хороший **опис села Василівка** (Яновщина) часів дитинства письменника: *«При в'їзді в село по одну сторону тягнеться величезний густий сад, ставок, через який прокладений місток, ніби розрізає його на дві частини. З іншого боку відкривається великий зелений вигін, на одній стороні якого стоїть маленька церква, обсаджена деревами і сліпуче сяюча зеленим дахом. Навпаки церкви через дорогу знаходилася садиба Гоголів, в центрі якої стояв одноповерховий будинок з дерев'яними колодами і червоним металевим дахом. На території садиби стояло багато споруд господарського значення, стайня, каретний сарай, комора та інші будівлі ... ».*

Для того щоб зараз побачити цей красивий пейзаж потрібно заїхати в село Гоголеве з боку Шишак, а не з боку Полтави. Тільки є невеликі зміни: місток зараз перетворився в дамбу, яка розділяє ставок, немає церкви Різдва Богородиці та місцевого кладовища, який оточував церкву, і багатьох господарських прибудов гоголівської садиби. З часів письменника в оригінальному вигляді вдалося зберегти тільки церковно-парафіяльній школі. А все інше в садибі виглядає так само, як описав Овсянников.

Коли відвідувачі музею-садиби Гоголя підходять до воріт садиби, перше, що кидається їм в очі, - це чудової краси парк і сад. Парк перетинає центральна алея, яка для зручності відвідувачів музею-садиби викладена кам'яною плиткою. І далі, в глибині цієї алеї, можна побачити невеликих розмірів будівлю, яке і є будинком-музеєм Миколи Васильовича Гоголя. В будь-яку пору року садиба виглядає просто чарівно, особливо в теплу пору, коли перед будинком письменника переливається різноцвіттям фарб величезна клумба з великою кількістю різних видів квітів. Буйство фарб клумби додає краси парку та саду, і, звичайно ж, сам старовинний будинок сім'ї Гоголевих. Будинок має дерев'яний ганок, рублені колони, і він завжди вибілений вапном до білизни. Вся ця мальовнича картина в музеї-садибі Миколи Васильовича Гоголя наводить на ліричний лад і справляє на кожного відвідувача незабутнє враження. Праворуч від будинку письменника знаходиться невеликий дерев'яний флігель, який побудований в старовинному українському стилі, а ліворуч від нього - колодязь-«журавель» та комора.

Тепер розповімо трошки історії.

У селі Гоголеве (Шишацький район Полтавська область) садиба родини Гоголів-Яновських з'явилася наприкінці ХVІІІ сторіччя на хуторі Купчинський. Цей хутір в 1781 році, через чотири



роки після церемонії одруження, отримала бабуся Миколи Гоголя Тетяна Семенівна Лизогуб як весільний посаг. На початку XIX сторіччя весь хутір Купчинський перейшов у спадок батькам Миколи Гоголя. Вони ж і перейменували хутір, дали йому нову назву - Василівка (на честь батька письменника Василя Опанасовича). Василь Гоголь перебудував старий будинок, зведений в «готичному смаку». Новий будинок був побудований в стилі класицизму. Недалеко від будинку була зведена також церква Різдва Богородиці, винокурня, цегельний завод, водяний млин, був розпланований парк і влаштовані ставки.

20 березня 1809 в селі Великі Сорочинці, в будинку відомого на той час лікаря М.Я. Трохимовського, Марія Іванівна Гоголь-Яновська народила сина Миколи. Немовля охрестили у Спасо-Преображенській церкві у Великих Сорочинцях, і через шість місяців після народження Марія разом з новонародженим сином повернулася в рідну Василівку, в якій і пройшли безтурботні роки дитинства і юності майбутнього письменника світового рівня.

Багато разів Микола Гоголь разом зі своїми батьками виїжджав в Диканьку, Велику Обухівку, Кибинці. Трохи пізніше розпочався процес навчання хлопчика. В 1818-1819 роках Микола Васильович проходив навчання в Полтавському повітовому (повітовому) училищі. Далі, після смерті молодшого сина, в 1820 році Василь Гоголь відправив Миколая на приватне навчання до викладача латинської мови в Полтавській гімназії Гавриїла Максимовича Сорочинського. А з 1821 до 1828 року Микола Васильович Гоголь отримував освіту в Ніжинській гімназії вищих наук. І протягом усього періоду навчання кожне літо Микола проводив у Василівці, в маєтку свого батька.

І навіть після того, як Микола Васильович занурився в доросле життя, основна частина якого проходила далеко за межами Василівки, письменник ніколи не забував про рідний край, про матір і сестер. Мати постійно писала листи синові, в яких вона відправляла йому численні матеріали про народні звичаї, побут, повір'я. Все це Микола Гоголь використовував в своїх творах. В рідну хату письменник приїжджав, щоб відпочити від столичної суєти, тут же він багато часу приділяв своїм творам.

Рідний дім, Василівка і всі навколишні її хутора і села, а також їх жителі були прототипами багатьох героїв гоголівських творів. Наприклад, сестра письменника Ольга Василівна розповідала, як в літній час, коли Микола Васильович приїжджав до батьків, він разом з сестрою Ольгою часто їздили в ліс, який називався Яворівщина. В цьому лісі перебувала пасіка родини Гоголей-Яновських. На пасіці Микола любив спілкуватися з пасічником. Тому є припущення, що саме завдяки спілкуванню зі своїм пасічником найвідоміший твір Миколи Васильовича Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки» приписано такому вигаданому персонажу, як пасічник Рудий Панько.

Микола Гоголь провів у Василівці все літо 1832 року, він відвідав її також в 1835 році, провів три літніх місяці 1848 року, а в 1850 році був тут з червня по жовтень. Травень 1851 - це період, коли Микола Гоголь востаннє приїжджав в рідну Василівку. В цей час він активно займався перебудовою батьківського маєтку. Так, в основній будівлі він ліквідував мезонін, побудував терасу з подвійними колонами, флігель, який стояв в саду, переніс в праву частину парадного двору. За проектом письменника тут побудували також дзвіницю і огорожу навколо церкви. Микола Васильович особисто займався пристроєм купальні і посадками дерев і квітів в саду. Інтер'єр вітальні та інших кімнат будинку прикрашений малюнками Гоголя.

У 1852 році після смерті Миколи Васильовича Гоголя садиба була поділена між двома його сестрами, Анна Василівна відмовилася від своєї частини спадщини. Територія від церкви до ставу, на якій був батьківський дім і сад, перейшла до молодшої сестри письменника Ользі Василівні Гоголь-Головне, територія за ставком стала власністю Єлизавети Василівни Гоголь-Бикової. Маєток Єлизавети Василівни незабаром люди почали називати «Биковським». Кілька років пізніше тут поселився племінник Н. Гоголя Биков Микола Володимирович, який



одружився на онуці ще одного відомого в усьому світі письменника Олександра Сергійовича Пушкіна Марії Олександрівні. Молода пара оселилася в Василівці наприкінці XIX сторіччя, після чого тут розпочався новий період перебудов.

Після смерті сина Ольга Василівна Гоголь-Головня вирішила знести старий батьківський будинок і побудувати новий. Так в 1894 році був розібраний і флігель письменника. Після цього будинок і всі господарські споруди були зведені за ставком на Биковській стороні. В наш час на цьому місці знаходиться пустир, який є улюбленим місцем жителів Гоголівка для святкування Івана Купала. Разом з будівництвом нового будинку Ольга Василівна впорядкувала могили батьків і побудувала за церквою в 1896 році церковнопарафіяльну школу, яка пізніше стала земським училищем. В такому ж вигляді садиба родини Гоголів-Яновських зберігалася до 1943 року.

На жаль, жахливі події Великої Вітчизняної війни не пройшли повз Василівки - село було практично повністю зруйновано. Під час свого відступу гітлерівці спалили садибу. Вдалося зберегти тільки частині школи і церкви.

На честь 150-річчя з дня народження Миколи Васильовича Гоголя в 1959 році були впорядковані могили його батьків, ставок, побудували нову сільську двоповерхову школу, а на місці будинку встановили пам'ятний обеліск. Але Василівці також була заподіяна непоправна шкода - знищена церква Різдва Богородиці, яка знаходилася навпроти школи.

В 1972-1978 рр. почалися активні проектно-вишукувальні та науково-дослідні роботи з відновлення садиби Гоголів-Яновських. Керував цими роботами головний архітектор Полтави, викладач кафедри архітектури та проектування Полтавського інженерно-будівельного інституту Лев Семенович Вайнгорт, який пізніше став першим директором музею-садиби Миколи Гоголя.

Відновлювальні роботи проводилися дуже довго, і тільки **в 1984 році відбулося урочисте відкриття Музею-садиби Миколи Васильовича Гоголя, приурочене до 175-річчя з дня народження великого письменника.** В цей же день біля будинку-музею було встановлено пам'ятник Гоголю.

Музей-садиба Миколи Васильовича Гоголя був відтворений за листами та спогадами сучасників, планам, малюнкам, кресленням і старим фотографіям самого Миколи Гоголя.

Сьогодні **Музей-садиба Миколи Васильовича Гоголя - це красивий комплекс реконструйованих (могила батьків Гоголя, ставки) і відтворених (флігель, будинок, парк і сад з невеликими архітектурними формами) об'єктів, а також інші ландшафтно-природні об'єкти, які розміщуються на території площею 40 га.** В залах будинку-музею і у флігелі розміщена колекція, яка налічує 7000 експозицій, куди входять образотворчі, письмові, фото- та відео матеріали, декоративно-побутові предмети, речові експонати. Все матеріалу музею розповідають про життя, діяльність і творчість Миколи Гоголя, і про епоху, в якій жив письменник.

На території **Музею-садиби Миколи Васильовича Гоголя** ростуть дві берези, які називають матір'ю і батьком. Поруч з цими березами з одного кореня ростуть ще п'ять березових стовбурів. Цікавим є такий збіг, що у батьків Миколи Гоголя було дванадцять дітей, шість дівчаток і шість хлопчиків, але вижити змогли тільки п'ятеро - чотири дівчинки і один хлопчик. Місцеві жителі кажуть, що існує таке повір'я: **якщо присісти на камені, який знаходиться біля грота, і загадати в цей момент бажання, то незабаром воно обов'язково збудеться.**



тур в полтаву, тури на полтавщину, відпочинок в полтаві, визначні місця в полтаві, екскурсії в полтаві, екскурсія по полтаві, музеї полтави, музей-садиба миколи гоголя, екскурсія в музей гоголя, музей-садиба гоголя в полтавській області, цікава інформація про садибу-музей миколи гоголя, дім гоголя в полтавській області.